

El Reial Santuari de Queralt, segons l'Archivo General de Palacio, del Palau Real de Madrid

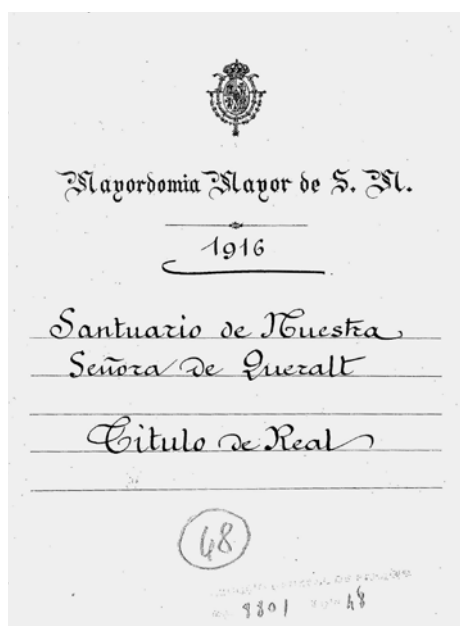
Pel sermó de la Gala de l'any 1915 el pare claretà berguedà, Joan Postius, va llançar la idea de fer la Coronació Canònica de la Mare de Déu de Queralt (1). Només en un any el tot Berga, de llavors, es va mobilitzar per fer, sense cap mena de dubte, la festa més important, més popular i més sentida que mai s'ha fet a la ciutat de Berga, fins ara.

La Coronació Canònica de l'any 1916

Per la Coronació Berga (2) es va transformar; es va inaugurar una de les primeres oficines de la *Caixa d'Estalvis i Pensions de Catalunya i Balears* (3) i una nova il·luminació dels carrers berguedans, per exemple. La festa va comptar amb l'ajut del cap de la Guàrdia Urbana de Barcelona, Manuel Ribé (4), com a cap de protocol, i a les seves memòries relata algunes divertides anècdotes que s'han anat repetint de pares a fills a Berga. Tota la premsa berguedana, catalana i àdhuc madrilenya es va fer ressò d'aquesta festa.

Entre els assistents a la Coronació: el bisbe de Solsona Francesc Vidal i Barraquer (5), el nunci Ragonesi (6), la Infanta Isabel tieta d'Alfonso XII, anomenada popularment "la Xata" (7), acompanyada del ministre de Gràcia i Justícia, Antonio Barroso (8), el capità general de Catalunya, l'arquebisbe de Tarragona, els bisbes de Solsona, Barcelona, Lleida, Girona i Vic; l'abat de Montserrat, el batlle de Barcelona, el president de l'Audiència Territorial de Catalunya, el rector de la Universitat de Barcelona, senadors i diputats a Madrid i a la diputació de Barcelona pel districte electoral de Berga, molts regidors barcelonins...

A l'Arxiu Diocesà de Solsona (ADS) (9) hi ha un parell de documents que emmarquen molt bé la feina del Pare Postius. Un es del 24 de setembre de 1915, adreçat al bisbe de Solsona, que diu: "reunidos en el Salón de sesiones del Excmo. Ayuntamiento, representantes de todas las fuerzas vivas del

L'Archivo General de Palacio conserva important documentació sobre la Coronació de la Mare de Déu de Queralt (AGPR)

vecindario y Colonia bergadana de Barcelona para acordar lo conveniente al proyecto que con aprobación de la Autoridades locales y representantes de la Provincia y las Cortes, ha expresado el hijo de esta Ciudad Rdo. P. Juan Postius Prbo. Misionero - hijo del Corazón de María para coronar canónicamente a Nuestra Patrona. Solicitamos la aprobación del expresado proyecto, deseáramos merecer la aprobación de la Junta Permanente... y que también V. E. I. se dignase aceptar la Presidencia que de derecho le corresponde".

Aquest document està segellat per l'escut de l'Ajuntament i el de la Parròquia de Berga. L'altre document és una carta del nunci del Papa a Madrid, monsenyor Ragonesi, de 18 de desembre de 1915 adreçada al bisbe solsoní: "Tomando en consideración escrito del Rvdo. P. Juan Postius, en nombre de la Junta de la Coronación Canónica de nuestra señora

de Queralt, Patrona de la Ciudad de Berga y su comarca de invertir en las coronas de Nuestra Señora y del Niño Jesús, el oro, plata y piedras preciosas, propiedad del expresado Santuario de Queralt que no se acostumbran a exhibir por haber otras de mayor importancia".

El dia 26 d'agost de 1916 la imatge de Queralt va ser rebuda a Berga (10) pel bisbe de Solsona, Francesc Vidal i Barraquer, totes les autoritats locals encapçalades pel batlle Luciano de Vilardaga, les diverses Junes de la Coronació i tot el poble berguedà. El 31 d'agost va arribar el nunci Ragonesi que va ser rebut per les autoritats i el poble a l'església del Roser (11). Aquest mateix dia, mentre al Teatre del Patronat feien la peça teatral *La troballa de la Verge de Queralt*, al del Casino Berguedà es representava l'òpera *Gioconda*.

L'1 de setembre va arribar la infanta Isabel, acompanyada del ministre de Gràcia i Justícia, Antonio Barroso, ... L'endemà a dos quarts de quatre de la tarda al teatre del Casino es van celebrar els Jocs Florals i a les set del vespre Patum. El programa de mà de la Coronació destaca que hi ha "8 típics diables plens de coets" (12). A les nou de la nit el cor la Unió Berguedana va fer una serenata a la infanta cantant-li "Gloria a España" i "Els néts dels Almogàvers". Després a la casa del diputat Manuel Farguell de Maguarola (13) de la plaça de Sant Pere, on va residir "la Xata" mentre era a Berga, es va fer un concert a càrrec del tenor Francesc Viñas (14).

El dia 3 de setembre, a les deu del matí va haver-hi un solemne pontifical a la parròquia de Berga oficiat pel nunci, en representació del Papa Benet XV. Acabat l'ofici, mossèn Ribera va llegir des de la trona la *Butlla* pontifícia; més tard la imatge es va portar fins al cancell de la parròquia, precedida per les banderes de tots el gremis de Berga, la Infanta i la resta d'autoritats. El nunci va coronar la Mare de Déu de

Palacio Real 10 Mayo 1916.
 Excmo. Sr. Marqués de
 la Torre de la Alfranca, Jefe Su-
 perior de Palacio:

Don Sr. D. Per-
 mite rogarme a V. E. tenga la
 bondad de suplicar a S. M. el
 Rey (y a S. E.) se digne conce-
 derme audiencia para dar fe
 en nombre y representación
 del Sr. Obispo de Sol-
 sona los grandes por haber
 se dignado designar a S. E.
 y la Señora Doña Isabel

como representantes de
 S. M. en la Coronación de
 la Virgen de Queralt, en
 el acto, Dios mediante, ten-
 drá lugar en la Ciudad
 de Berge.

Anticipándole las más ex-
 presivas gracias, me es un pla-
 zer verterle al testi-
 monio de mi más respec-
 tuosa consideración y seguro
 firme de V. E. atento a. l.

Y. E. D. N. B.
 Ramon Sensada
 Mis señas en esta de Madrid, Ofi-
 cion Sensada, Canónigo de Ca-
 rretera y Predicador de S. M.
 Hotel Inglés

Carta de Mn. Ramon Sensada al Marqués de Torrecillas, cap de la casa reial, on li demana audiència per poder agrair, en nom del bisbe de Solsona, el compromís del rei Alfons XIII amb els actes de la coronació de la Mare de Déu de Queralt i la representació de la Infanta Isabel. (AGPR)

Queralt al capdamunt de les escales de la plaça de Sant Pere.

Vilardaga (15) n'explica: "entre los entusiásticos aplausos y aclamaciones de la muchedumbre, los acordes de la Marcha Real ejecutada por la música del batallón de Reus, seguidos por las descargas nutridas de un piquete de somatenes, y las armonías del himno cantado por el Orfeo Berguedà debidamente reforzado con otros elementos y el tenor Viñas".

A les tres de la tarda es va jugar la final de la competició de futbol "Copa Queralt", a dos quarts de cinc la imatge va ser portada en processó pels carrers, i places més importants de Berga, acompanyada sempre de "la Xata", les autoritats, la Banda del Batalló de Reus i totes les associacions catòliques. A les vuit del vespre el batlle de Berga, Luciano de Vilardaga, va oferir a l'Ajuntament un banquet en honor a la infanta. A les nou del vespre al teatre Casino es va representar l'òpera *La Dolors*. Vilardaga comenta: "La infanta fue muy agasajada y aplaudida. Los palcos estaban llenos de señoras elegantemente vestidas y ataviadas. Abundaba entre los caballeros, los trajes de etiqueta. La función terminó a las dos y media de la madrugada". (16)

El dia 4 de setembre a les vuit del matí va sortir de la parròquia de Berga la processó que retornava la Mare de Déu al santuari, primer a peu i després en cotxe. Un cop a Queralt es va tornar a posar al seu cambril.

Les Cartes de l'Arxiu Sistach

Al l'arxiu familiar de Manuel Sistach (17) hi ha dues cartes, una és del 15 d'octubre de 1916 del comte de Romanones, aleshores

president de Govern, a Manuel Farguell i de la resposta de Farguell de 26 d'octubre. La carta de Romanones diu: "Mi querido amigo: en efecto, el éxito del viaje de la Infanta fue colosal y debió producirle a Ud. una viva satisfacción. No creo que se quejara del concurso que el gobierno presentara a este viaje llegando,

Comisionado del título
 de Real al Santuario
 de Nra. Sra. de Queralt
 Patrona de Berga y
 su comarca.

Dele. de Queralt
 Sr. Obispo de Solsona.

Fecha 23 Junio
 20 Junio 1916

Concesión del título de Real al Santuario de Ntra. Sra. De Queralt patrona de Berga y su comarca. Debe dirigirse Sr. Obispo de Solsona, fecha 23 Junio. 20 de junio 1916. El document, manuscrit, porta la capçalera amb "El Jefe Superior de Palacio" i l'escut reial. (AGPR)

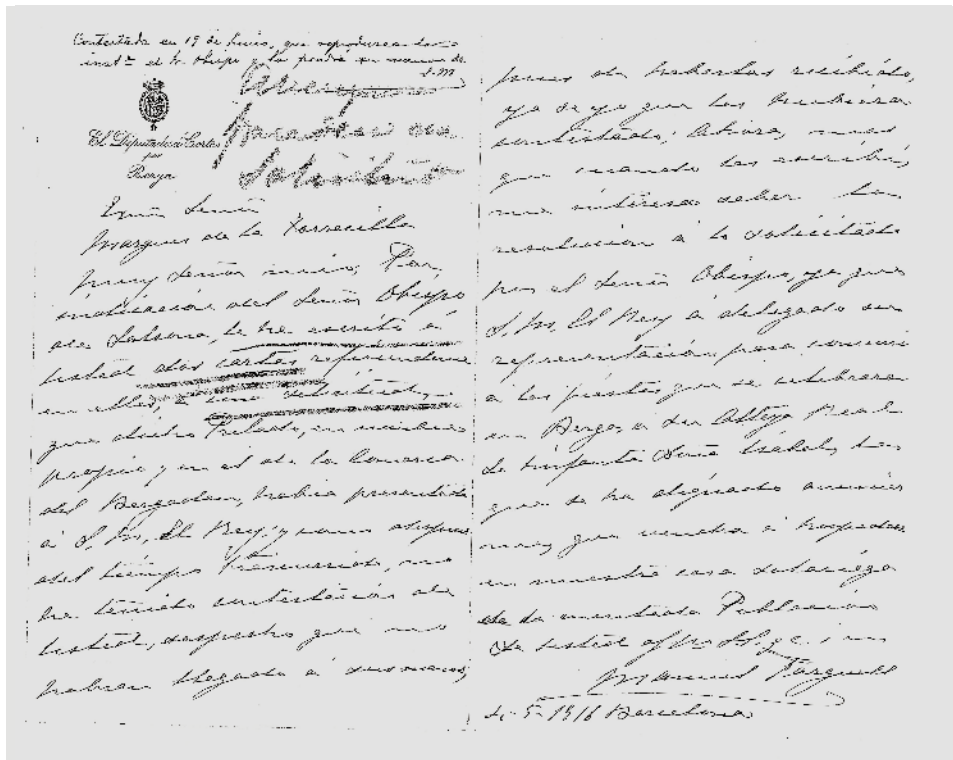
incluso, al sacrificio de un Ministro, porque el pobre Barroso no es mucho aventurado afirmar que encontró el comienzo de su enfermedad en él. Como Barroso vino ya enfermo no me pudo decir nada acerca de las personas que han contribuido a que el viaje fuera triunfal y por eso no se ha podido hacer nada en ese asunto; como supongo que Ud. vendrá a Madrid, cuando venga hablaremos del particular. Ya sabe que, por anticipado no hemos sido parcos en mostrarnos agradecidos".

La resposta de Farguell fou: "Al invitar a Ud. a las Fiestas de Berga le indiqué la conducta incalificable del gobernador, que hacía e hizo cuanto le fue posible para que fracasara; entonces Ud. me dijo que iría a Berga, y hasta añadió, por cierto delante de varios amigos, y "voy a casa Farguell"; agradecí muy sinceramente su promesa; luego varió Ud. de propósito. Al saberse que Ud. no asistiría a las Fiestas, a nadie se le ocurrió pedir que le sustituyera un Ministro, y entiendo que si se designó, fue porque el Gobierno tenía el deber de que una representación del mismo acompañara a la Infanta, que iba por delegación del Rey. Ahora bien, señor Presidente, no se concibe que diga Ud. en su carta, de que el simpático y muy amigo Sr. Barroso, encontrara en aquel viaje el comienzo de la enfermedad de desenlace fatal, pues de ello aparece como si quisiera Ud. hacer cargos a alguien. Si hubiera de haber algún responsable sería el Gobierno que designó a una persona que estaba enferma, según manifestaciones de individuos de la familia del malogrado Barroso, y aun del propio señor, quien me expresó su contrariedad por habersele indicado para tan larga excursión, encontrándose enfermo; estas fueron sus palabras, que las consigno, como contestación al párrafo de su carta de Usted... No olvidaré las atenciones que ha tenido usted para conmigo, a las que correspondo con la más sincera amistad" (18).

El Reial Santuari segons una carpeta del Arxiu General de Palacio

Alfons XIII (19), per Reial Ordre de 23 de Juny de 1916, va donar el títol de Reial al santuari queraltí. A l' Archivo General de Palacio (20) hi ha un lligall que inclou diversos documents.

1. Carta del 19 de febrer de 1916 de la Junta de la Coronación Canónica de nuestra Señora de Queralt Patrona de Berga y su Comarca – Procurador en Madrid. Firmada a Madrid per Francisco, Obispo de Solsona y el P. Juan Postius, C.M.F. "D. Francisco Vidal y Barraquer administrador de Solsona y Senador del Reino por la provincia de Tarragona; D. Manuel Farguell, Diputado a Cortes por el Distrito de Berga y el P. Joan

Carta del 4 de maig de 1916 de Manuel Farguell al Marques de Torrecillas, cap de la casa reial, on li agraeix el compromís de la casa reial amb els actes de la coronació de la Mare de Déu de Queralt. (AGPR)

en ellas a una solicitud, que dicho Prelado, en nombre propio y en el de la Comarca del Bergadán, había presentado a S. M. El Rey; y como después del tiempo transcurrido, no ha tenido contestación de usted, sospecho que no habrían llegado a sus manos, pues de haberlas recibido, ya de seguro las hubiera contestado... me interesa saber la resolución a la solicitud, pues el señor Obispo, ya que S. M. El Rey á delegado su representación para concurrir a las fiestas que se celebraran en Berga a Su Alteza Real la Infanta Doña Isabel que se ha dignado anunciarme... hospedarse en nuestra casa solariega de la meritada Población..."

5. Un autògraf anunciant la concessió del títol de Reial de 20 juny de 1916 per part del Jefe Superior de Palacio.

6. Carta de data 23 de Juny de 1916 en la que es comunica al bisbe de Solsona la concessió de Reial per part del Jefe Superior de Palacio en nom del rei.

El 25è i el 50è Aniversari de la Coronació

Aquest nomenament va fer profusament usat com ho demostra la premsa de l'època o l'edició d'una Auca i postals de record del santuari (27). El títol el va "gaudir" la Mare de Déu fins el 14 d'abril de 1931 en què per l'abolició de la monarquia espanyola s'eliminaven tots els títols nobiliaris. La dictadura militar franquista reposaria la

titulació nobiliària a Espanya, i per tant la de Queralt. El santuari empraria el reial per les festes del 25è.

Per les festes del Cinquantenari va haver-hi una "petita" polèmica, sobre l'ús del Reial als cartells de la convocatòria del cinquantenari de la coronació, se'n varen fer de dos tipus un incloent la paraula reial eren de petit format i uns altres de més grans sense la titulació d'Alfons XIII (28). Des de llavors, llevat de Carles Cortina (29) no l'he vist tornada a reivindicar, públicament, per cap berguedà més.

Notes

- (1) Felipó, R., *Queralt, el santuari de la Mare de Déu*, Tarragona, 2004, Barcelona, 2011 i 2013.
- (2) Per saber-ne més de la Coronació recomano llegir a Noguera, J., *Cròniques de la Coronació: 1916*, L'Erol núm. 34, (1991) i *Queralt: 75 aniversari de la coronació de la Mare de Déu de Queralt* Barcelona, 1991,
- (3) Actualment la Caixa, va ser la número 15, una de les més antigues de Catalunya.
- (4) Ribé, M. *Memorias de un funcionario*, Barcelona, 1963.
- (5) Posteriorment fou nomenat cardenal a Tarragona.
- (6) Francesco Ragonesi fou el nunci a Madrid des de l'any 1913 fins a 1921.
- (7) Era coneguda popularment per aquest sobrenom.
- (8) Antonio Barroso y Castillo (Córdoba, - San Sebastián, 7 de octubre de 1916). Advocat i polític espanyol, fou ministre de Instrucción Pública y Bellas Artes, Gracia y Justicia y de la Gobernación durant el regnat d' Alfonso XIII.
- (9) Arxiu Diocesà de Solsona

- (10) Havia estat enviada a Barcelona per fer-ne una restauració de la talla.
- (11) Capella destruïda i enderrocada després del 19 de juliol de 1936, mai més es va voler reconstruir.
- (12) Avui la cosa que ha canviat, ja que ara en surten moltíssims més de Plens cent.
- (13) Va ser diputat, senador i governador civil de Toledo, tenia casa oberta a la plaça de Sant Pere a Berga i a Barcelona on hi havia hagut Can Jorba a Santa Anna amb Portal de l'Angel, havia estat marmessor d'un dels testaments de Verdguer.
- (14) Francesc Viñas i Dordal (Moià, 1863 - Barcelona 1933) El tenor català wagnerià per excel·lència, va esdevenir una de les figures operístiques catalanes més internacionals gràcies a les seves interpretacions de les òperes de Wagner, un repertori especialment difícil que va arribar a cantar en els millors teatres d'arreu del món. Tot i així el seu repertori engloba gran varietat d'estils i estètiques musicals. Durant la seva carrera interpretà trenta-set òperes molt diverses, fet pel qual es considera un tenor versàtil des del punt de vista vocal i també com a actor
- (15) Vilardaga, J., *Efemérides bergadanas: colección de todos los hechos acaecidos en Berga que han llegado a nuestra noticia desde los primitivos tiempos hasta nuestros días*, Manresa, 1919.
- (16) Op, citada Vilardaga, J.,
- (17) Grifell, Q., *Queralt, 75 aniversari de la coronació de la Mare de Déu de Queralt* Barcelona, 1991,
- (18) Si no fos per aquesta correspondència, guardada pel senyor Manuel Sistach, entre el polític berguedà i el president de Govern d'Espanya no sabríem com hauria pogut venir el propi president Romanones a Berga per la Coronació, que hi hagué dificultats posades pel Governador Civil de Barcelona a la preparació de la festa i que el propi Romanones va imputar a les festes de la Coronació com a causa directa de la mort del ministre de Gracia i Justícia, Antonio Barroso.
- (19) A l' *Archivo General de Palacio*, del Palacio Real de Madrid es conserven uns documents de la Mayordomía Mayor de S. M. sobre Santuario de Nuestra Señora de Queralt, Título de Real.
- (20) Està al Palau de Oriente de Madrid
- (21) Joan I, l'Amador de la Gentilesa (Perpinyà, 1350 - Foixà 1396) va concedir a Berga el títol de vila reial.
- (22) També hi ha dos documents mecanografiats referent a un acord de l'ajuntament de Berga de l'any 1856. Un d'aquest estava signat per mossèn Ramon Boixader, Josep Ribera, Ramon de Montallà, Josep Penina, i Josep Blanchart.
- (23) Joaquim Farguell i Morera.
- (24) Aleshores era canonge de Tarragona.
- (25) Andrés Avelino de Salabert y Arteaga, Marquès de Torrecilla, nomenat per Alfons XIII l'any 1909 Jefe Superior de Palacio.
- (26) Vidal i Barraquer.
- (27) *Record del Reial Santuari de Queralt*, Tomo I i Tomo II, Huch, Berga 1920 i a l' *Auca del Real Santuario de Queralt*, Huch, Berga, 1957.
- (28) Això va provocar cert malestar entre els membres de la comissió preparatòria i l'ajuntament.
- (29) Cortina C., *Ball de Gegants "Reial Santuari de Queralt"* dedicat a tots els capitans i capitanes de la Gala de Queralt, Berga, 2011 i al llibre *El ceremonial de la Patum. De la procesión del Corpus Christi a la Plaça Cremada*, Barcelona, 2014.

Ramon Felipó Oriol